
HERC ROMAN

RAŠA KOMINAC

PRAĆAKANJE U MRAKU

amateri sa malte zabili su dva komada turcima i
tako mi izbili tri soma sa tiketa.

pocepao sam papir, otvorio plastičnu bocu sa pivom,
otpio.

dete me je posmatralo

nasmešio sam se biću

prema kome sam dobar, ponekad dubok,
dok se svi ostali samo praćakaju u mraku.

često bivam pogan, netrpeljiv,

zgranut odsustvom elementarnog

razumevanja među ljudima.

PAJA PATAK NA DUKSERICI MOJE ČERKE

kada ujutru otvorim oči,
još uvek verujem da mi je dvadeset godina,
tako se i osećam,
ali odlazak u klonju je neminovan
i tamo, u ogledalu,
vidim svoju sedu bradu,
svoju obrijanu lobanju,
trbušinu od koje vam može zastati dah,
vidim svoj crveni nos,
fleke po telu koje prete da prerastu u rak kože,
vidim svoje izgrizene nokte,
vidim prljav peškir na podu,
ruž za usne u kadi,
paju patka na dukserici moje ćerke,
vidim prozor,
iza njega plavo nebo koje mami,
vidim kuda sve ovo vodi,
sve postaje kristalno jasno i
sada razumem artura kravana koji je,
pre nego što ga je progutao golfski zaliv, rekao:
“nestati! kao što ulica u ulicu nestaje! nestati! iščeznuti!”

DAN OBOGALJEN TELEFONSKIM POZIVIMA

pomislio sam da mi je mobilni telefon otkazao,
predugo sam bio bez poziva, čitava dva sata,
a dva sata ranije moja žena je zvala:
“kupi hleb i vodu, cipele i bundu, letovanje i zimovanje”,
poziv od malene: “voćni jogurt i nešto po tvom izboru”,
poziv od majke: “ako se razvedeš, uništićeš dete”,
otac: “ako se razvedeš, produžićeš mi život”,
sestra: “ako se ne razvedeš, zažalićeš što sam ti sestra”,
poslodavac: “ako ne opravdaš odsustvo, kupi prnje i odlazi...”

a ja?

ja čekam poziv od švedske akademije nauka,
čekam poziv od donatora,
čekam poziv od izdavača,
čekam poziv od kasirke iz mini-marketa,
čekam poziv iz dubajja,
čekam poziv promrzlog u snegu,
kompresiranog u dubinama,
dekompresiranog u visinama.

231

FOTOGRAFIJA BEZ TEKSTA

bio sam pesnik-početnik kada sam otišao
kod miloša komadine u francusku 7
ne bih li mu uvalio neke pesme.
za časopis, naravno.
nije znao ko sam (a i kako bi?),
nije bilo interneta, mobilnih telefona, kablovske...
primio me je, ponudio stolicu.
seo sam, spustio fasciklu na sto.
“čitaš li novine?” upitao je.
odmahnuo sam glavom.
“mudro”, reče. “a ja svakog jutra listam
stranice kulturnih rubrika ne bih li
ugledao nešto moje, ili
nešto o sebi,
makar fotografiju bez teksta.”

232

(nije mi ništa objavio, ali bar sam ga upoznao.)

OPIPAVAM PULS SMRTI

umirem.
jutros mi je potvrđena dijagnoza.
odlazak. bez povratka.
moja žena još uvek ne zna za to,
moja majka,
otac,
malena...
spreman sam.
bez velikih reči, misli su utrnule,
radost je još uvek u meni,
o sreći u sledećem životu.
moja žena govori u telefonsku slušalicu,
malena se zatvorila u svoju sobu.
16,24.

a u zbilji,
četrdeset mi je godina i
zdrav sam k'o bizon.

233

POSETE OD 14 DO 15

moja poznanica, pesnikinja, leži u bolnici i
išao sam da je vidim.
nije bilo bogzna šta da se vidi,
osim zapanjujuće snage bolesti.
“ko si ti?!” dreknula je.
nasmešio sam se umesto odgovora.
“govori”, ponovo je dreknula, “ko si ti, mrsomude?!”
“to sam ja”, rekao sam, “raša.”
“koji raša?! livada?! popov?!”
“doneo sam ti pomorandže”, rekoh.
“koji će meni kurac pomorandže?!” zauralala je.
“treba mi muškarac! razumeš li me, kurčeviti rašo,
ma koji da si, muškarac mi treba!”
“u tom slučaju”, rekoh tiho, “ja ti ne mogu pomoći,
ali znam jednog...”
“ne seri”, reče tiše. “znam te. i ti si pesnik.”
klimnuh glavom.
“dopadaju mi se neke tvoje pesme”, reče.
i dalje sam stajao držeći tanku
plastičnu kesu sa pomorandžama.
“one o moru su ti dobre”, reče. “o moru pišeš, zar ne, elitisu?”
opet klimnuh glavom:
“da, o moru pišem.”
pridigla se iz kreveta. kosa joj beše sva opala.
ali, sise su joj i dalje stajale ponosno.
“dobro izgledaš“, rekoh.
“ne seri, pesniče. patetičan si.”
bio sam patetičan kao meksička tv serija.
“imaš pljugu?” upita.
klimnuo sam glavom. nije bilo razloga da lažem.
“daj pljugu”, reče.
“ne znam da li bi smela...”
“ne seri, poeto! daj pljugu!”
izvadio sam paklo i pružio joj.
zapalila je upaljačem koji je krila među sisama.

moglo je tamo što šta da se smesti.
oduvala je dim ka prozoru.
“jasno ti je da umirem”, reče.
“svi umiremo”, rekoh.
bila je to bedna misao.
“ne umiru svi ovako. ne ovako kao ja.”
“istina”, rekoh. “ne umiru svi tako.”
nasmešila se. povukla dim. oduvala ga. uživala je.
“ležeći u ovom usranom krevetu”, reče,
“pročitala sam neke knjige.”
“kakve knjige?” upitah.
“budući akademici i ostala bratija. impotentna književna sekcija.”
“koncentrovana dosada na početku milenijuma”, rekoh.
“ta ti je dobra”, reče.
“ti si carica”, rekoh. “*vrapci su besni* je
najbolja pesnička knjiga devedesetih.”
“ne seri. nikada nisi voleo moje pesme.”
ćutao sam. ipak, dopadale su mi se neke od *vrabaca*.
nisam joj to rekao.
“šta da radim sa pomorandžama?” upitah.
zapalila je novu pljugu. zavrtila glavom.
spustio sam pomorandže na stočić kraj njenog kreveta.
“treba li ti još nešto?” upitah.
“da manje boli”, reče. “ali to onda ne bi bio život.”
nasmešila se.
“koncentrovana dosada, a?”
“i ja sam krenuo tim putem”, rekoh.
“a, ne”, reče, “ti ne. ti si pesnik. one o moru su ti zaista dobre.
more!” opet reče i zavrte glavom.
“da, more”, rekoh, “o tome pišem. i kada mislim na smrt,
pišem o moru.”
klimnula je glavom, a onda se ispružila u krevetu.
i sva se nekako beše utopila u bolničku posteljinu.
tako će je i pronaći jednog jutra.
sjedinjenu sa bolničkim stvarima.
ne sa pesmama,
ne sa muškarcem,
ne sa morem...

bacila je pikavac na sintetički tepih,
sklopila oči i
ja lagano izađoh odatle,
zatim brzo niz stepenice,
još brže kroz ulazna vrata,
napolje,
što pre napolje,
na šturo prolećno sunce.

...

zakorači li čovek u proživljenu prošlost,
izmaći će mu neodgovorna budućnost.
mislim o tome.
ta prošlost. da l' ikada ispija piva?
sladi li se danima koji su nekuda iščezli?
šta ću uraditi, pitam se.
ali, kako vreme odmiče znam da ću sve ostaviti za sutra.
mislim o tome. o sutra.
mislim o tome. o toj prošlosti.
i o sudbini koju držim u šaci tako neodgovorno.
da l' je to ta sudba?
ta prošlost?
neodgovorna.
očni kapci mi kao zaglavljena roletna.
svetlost ni da uđe u mene, ni da ode od mene.
čujem buku smrti, dole, na ulici.
vodoinstalatera, u stanu do mene.
svoju ženu kako glasno govori u telefonsku slušalicu.
pomišljam na more.
tačnije, na talase.
i na sebe, u talasima.
sve je u savršenom redu, kažem sebi.
i to priznanje me potrese.
istinski, bez laži poezije.
neophodnost disanja.
smrt pod čistim frotirskim ćebetom.
krenuti ka svodovima neba.
lagano.
kao neizlečiva bolest.

ŠTA SE TO, DO ĐAVOLA, DOGODILO SA NAMA?
(fragmenti)

kaže: “pogledaj dokle smo stigli!
osvrni se oko sebe!
šta smo to postali?!
kuda idemo, ovakvi kakvi smo?!

pogani!
nikakvi!”

zastaje na tren,
ispija votku iz velike čaše,
zatim ugleda moju knjigu na stolu:
“čemu sve *to*?!
a?!

mislím na sve te tvoje knjige!
lepo te pitam, čemu sve *to*?!
te knjige!
pesme!

pogledaj *nas*, čoveče!
jebeš poeziju!
pogledaj *nas*!
ali, tebi je dobro!
lepo si ušuškan!
u zimskom si snu!
ali, šta se to, dođavola, dogodilo sa nama?!

nema *nas*!
isparili smo, dragi moj!
isparili na pragu novog milenijuma!”

sipa novo piće. osvrće se oko sebe:
“gde je limun?!

ima li jebenog limuna u ovoj kući?!

kako to da nema limuna?!

celog veka se drkamo sa izakanim afrikancima,
grcima i kipranima, a u mojoj kući nema limuna!
gde je limun, braćo?!

a?!

NESTAJANJE

I

pogledala me je pravo u oči i rekla:
“nisi srećan!”
spremao sam tikvice sa šunkom, pio pivo.
“nisi srećan sa mnom, zar ne?” opet je rekla.
otvorio sam novo pivo,
dok je mick harvey krojio noć sa radija.

II

ona veli:
“ostavićeš me!”
slažem prljave čaše u mašinu za sudove.
“ostavićeš me, pičko!” opet veli.
pritisnem crveno dugme i voda iz cevi zaklokoće.

III

238

krenem ka njoj raširenih ruku.
ona se udari u grudi i kaže:
“gubi se odavde!”
zatim na terasi dugo jeca.

IV

“ne voliš me više”, veli. “vidim to.
tačnije, osećam to.
samo piješ. ali, razumem te.
ćutiš. znaš da ne podnosim kada ćutiš.
ranije si bio razgovorljiv.
umeo si da se smeješ,
da me gledaš u oči,
da mi se podsmehneš...
pogledaj se sada.
ločeš, ne staješ.”

V

u kuhinji sam. slušam vesti i
ona stoji kraj mene, vrti glavom.
tad zazvoni njen mobilni telefon i
sve ponovo biva na granici podnošljivog.

VI

“marš iz moje kuće!” kaže.
ustajem i krećem.
“gde si ti krenuo?!” pita.
“gde si krenuo baš sada dok razgovaramo?!”
sednem nazad i iznova se latim čaše.

VII

ona veli:
“izlazim. vratiću se za pola sata.
nemoj da se usvinjiš za to vreme.”
čitam staneskua.
i ne pomišljam na čašu.

239

VIII

ona veli:
“bračno savetovalište!”
klimnem glavom,
zatim proverim krompir u rerni.
otpijem. ona kaže:
“dogovoreno?”
klimnem. ona veli:
“želim da nam pomognem!”
opet klimnem, zatim
navlačim rukavicu na levu ruku i
iz pećnice izvlačim pleh sa pečenim krompirom.

IX

kaže:

“kraj. osećaš li kraj?

među nama nema više ničega.

ne gledaš me,

ne obraćaš mi se,

tvoja sestra me ne voli,

majka ti je uzdržana,

otac poludeo...

ili piješ ili kuvaš.

ili gledaš fudbal ili spavaš.

kaži, da ne misliš možda da sam ja negde pogrešila?”

KRESNUH ŠIBICU I FOSFOR ZAPLOVI ETEROM

pre neki dan za šankom čuh:
stvari su baš onakve kako izgledaju.
pogledah uokolo, u
ljude slične meni,
ljude što su balavili svoje čaše, šank, plutane podmetače...
osvrnuh se oko sebe ne bih li
ugledao čoveka,
čoveka koji je izgovorio:
e, pa ljudi moji, stvari su baš onakve kako izgledaju,
ali ne videh to lice
u gomili za šankom, a
separei su mračni,
sredovečni ljudi ljube maloletne očajnice.
šanker ređa musave čaše i zuri u tv,
sutra ima slobodan dan i
on će sesti sa ove strane šanka
misleći da ovde manje boli.
pogledah čoveka sa kapom *euro 96* na glavi
tri stolice od mene, mrmljao je nešto,
ličilo je na himnu,
sve himne liče kao pijanac pijancu,
onda mi je pozlilo,
pa sam krenuo napolje, rekavši glasno:
brzo se vraćam,
želeći da izgledam kao neko
ko stvarno ima posla u deset uveče,
ali
gomila zna da nema nikakvog posla
u deset uveče i
gomila ne haje.
šetao sam parkom neko vreme,
onda se vratih unutra,
čaša je stajala onako kako sam je ostavio,
neko je baš hteo da krene,
kad rekoh glasno:

241

evo me, ljudi tu sam,
a stvari su baš onakve kako izgledaju.
šanker promeni kanal na tv-u,
onda otpi iz svoje čaše,
kresnuh šibicu i fosfor zaplovi eterom,
stvari su baš onakve kako izgledaju,
nije bilo logike u svemu tome i
proganjalo me
sve dok nisam zaspao
jedan sat kasnije.

PESNIKOV STOMAK

sedeli smo u kuhinji i pili
piće njenog oca, ćutali
dok je dorćol padao u tminu,
onda mi je rekla kako je
moje pesme podsećaju na krištofa d.,
nisam to u pravi mah shvatio
kao pokudu ili hvalu,
svejedno, krištof je ok,
peva 'ladno iz srca,
rekao sam: ali, baby, to su
pesme o tebi, pesme za tebe,
ja drugačije ne umem,
tako osećam, tako živim i
valjda je to dobar surogat za – volim te.
ali, rekla je:
krištof to bolje radi,
njegova je žena ili cura voljenija,
osećam se kao druga
(sipaj mi piće).
gde si druga, upitao sam,
kod mene ili kod krištofa.
nije važno, čujem je dok srkuće piće.
voliš li me ti uopšte,
ponovo sam upitao.
naravno, rekla je,
naravno, dragi moj,
krištof je sad ionako previše star, ili
pokopan nemačkom zemljom,
imao si sreće, otišli su
i bukovski i karver,
i ginzberg i bartelmi,
sada si najbolji,
jedini u mom životu.

TUMARANJE

tek kasnije sam u toj sobi pronašao
neiskorišćen kondom,
grudnjak bačen na dno ormara,
ukosnicu zakačenu na početak karverovog kupe-a,
upaljač sa reklamom lokalnog kafea i
poklon majicu iz grčke.
isto tako,
tek kasnije sam shvatio da je kraj i da
fotografije na tv-u više ničemu ne služe
osim, možda, boli i poniženju, ili
želji da mirisi nikuda ne odu iz te sobe.

UZMIMO BOGA

evo,
uzmimo drveće ispod mog prozora,
uzmimo kišu i insekte što šetaju lišćem,
uzmimo ptičji pev i vrisku dece,
uzmimo crknutog psa,
gitaristu iz susedstva,
uzmimo cveće koje niko ne zaliva,
uzmimo nebo,
uzmimo boga,
nemojmo ništa uzeti
i videćemo da
život prolazi mimo svih nas.

TRENUTAK

Navukla je zelenu iznošenu majicu,
podigla kosu,
pogledala u skota koji je džonjao u fotelji.
stresla se, upalila cigaretu,
odbacila mogućnost da nekome telefonira
(nikako sestri),
izašla je na terasu i
ništa nije videla
(samo poređani automobili, kontejneri,
svet u truljenju),
vratila se u sobu i
ponovo pogledala u skota
s kojim je delila krevet i
koji je (srećom) sve ređe ulazio u nju.
uključila je tv,
videla mrtve ljude,
isključila ga,
otvorila ladicu,
pokupila nakit, čekove, novac,
izašla u hodnik i
pozvala lift.

JOŠ NEŠTO O LETOVANJIMA

ušao sam u hotelsku sobu,
ugledao frižider i terasu
što me je oraspoložilo
nakon puta dugog 24 sata.
išorao sam se u malenoj klonji,
oprao ruke i tek tada shvatio da
u sobi nema TV-a.
ona već beše spustila guzicu na divan.
pre toga smo se, još na trajektu,
propisno najebali keve jedno drugome
oko neke bedne salvete.
ili nije bilo nikakve salvete?
kako bilo, nakljukala se lekovima i zažmurila.
gadilo joj se i da me pogleda.
stuštio sam se do recepcije i zaurlao:
“u mojoj sobi nema TV-a!!!”
još na trajektu sam popio malu bocu *džonija*,
karton piva i još gomilicu kojekakvih flaša...
repcionerka podiže obrve, ali ne i pogled:
“broj sobe?” upita suvo.
“208”, rekoh.
nakon nekoliko odurnih minuta i
brljanja kratkim prstićima po tastaturi kompjutera
repcionerka ponovo podiže obrve, reče:
“tačno, tamo nema TV-a i ne treba da ga bude.”
otrčah nazad do sobe i
u koferu pronađoh ugovor sa agencijom.
tamo je pisalo da *sve* sobe u hotelu imaju TV.
iskreno, bolelo me kurac za TV, ali
bio sam nadržkan, umoran, polupijan i tako to.
spičih se nanovo do recepcije
mašući ugovorom po vrelom vazduhu.
repcionerka iznova podiže obrve:
“dajte mi sat vremena”, reče.
odlepršao sam nazad na terasu,

pio lokalni konjak i lokalno pivo,
slušao lokalni radio sa lokalnom muzikom
dok je ona
i dalje džonzala,
i dalje žmureći,
i dalje joj je bilo gadno da me pogleda,
a kamoli da mi se obrati.
onda neko pokuca na vrata i
ne sačekavši moje veličanstveno *napred*
u sobu pohrliše recepcionerka i neki brkati kepec
koji je u rukama držao maleni TV.
“evo TV-a”, reče recepcionerka podigavši obrve.
kepec poče da čačka oko kablova,
ja otpih konjak.
“madam spava?” upita recepcionarka.
“mora da je umorna od dugog puta?”
“madam je bolesna”, rekoš skrušeno.
“oh”, ote se recepcionerki.
“da”, rekoš, “umire”.
kepec se okrete i
pogleda ka krevetu, zatim u mene.
lagano klimajući glavom, prozborih:
“rak, rak grlića materice. metastaza”.
recepcionerka podiže obrve,
kepec na brzinu spoji kablove i
oboje zaglaviše na vrata.
nekoliko minuta kasnije
blenuo sam u pokretne slike
(ton je bio na *mute*),
pijuckao konjak i mislio kako se
ljudi boje bolesti,
kako se ljudi boje smrti i
kako se ljudi s vremenom raspadaju
baš kao i njihove veze i brakovi i
to raspadanje mora uvek negde da počne i
da se oko nečega začne.
pogledah je kako nepomično leži na krevetu,

besna, bahata, zla, zatvorenih očiju i
tada shvatih da je u mom slučaju
nedostatak TV-a u hotelskoj sobi
ubrzo proces raspadanja koji se začeo
možda ne tako davno,
ali se začeo, nepovratno,
a da ja to u prvi mah nisam prepoznao.

SREĐEN I UREDAN ŽIVOT

vidite, moje ime je džon i vodim sređen i uredan život.
48 mi je godina, kosa brižljivo začesljana unazad,
za 5 soma glanc novi zubi šljašte na junskom suncu.
sa svojom ženom, kejti joj je ime,
imam uredan i redovan seks, četiri puta mesečno,
oko božića i nove godine češće, možda i strasnije.

vidite, vodim uredan i sređen život,
imam siguran posao u brokerskoj kući,
kejti vodi računa o kući i
nije želela decu, kaže,
“život je sigurniji bez njih”,
i da znate, u pravu je,
naprosto klizimo kroz život,
midsomer je baš zgodno mesto za miran život, a
london neizdrživ i preskup.

250

vidite, plutam kroz srećan i uredan život
i eto nas, mene i kejti, na zasluženom odmoru,
grčka ostrva i tako to, srećni i bezbrižni.

ali, vidite, na terasi preko puta
svakog dana viđam tog čoveka,
skoro da mi ga je žao,
po ceo bogovetni dan šljema:
pivo, vino, flaše na sve strane i
ponekad stoji na terasi potpuno nag
sa slušalicama na ušima i
kejti kaže kako ću nešto morati da preduzmem
protiv tog nesnosnog čoveka,
ali nekako, u poslednjem trenutku,
pojavljuje se ta žena, njegova žena
zanosnih nogu i prelepog tela
(ali to nije važno),
vidim te oči, njene oči
kako s ljubavlju gledaju u svoga čoveka,

čujem ih kako kratko govore nekim čudnim jezikom
uvek na ivici histerije,
trenutak kasnije tama sobe ih odvaja od mene.

ali, vidite, vodim miran i potpuno sređen život sa kejtji,
sedim na terasi zagledan u svoju šolju čaja i
zamišljam te ljude tamo kako vode ljubav
skriveni iza sintetičke zavese koja leluja
na vrelom mediteranskom vazduhu.

i vidite, ponekad, ali samo ponekad
poželim da prošetam do te terase i sa sobom
ponesem vino ili pivo, sednem u pletenu stolicu
smešeći se tim ljudima
punim ljubavi.
ali, ništa, ništa se ne događa,
kejtji telefonom obaveštava svoju majku
da je ibica neuporedivo lepša, a
da na ovom ostrvu nema *dovoljno* britanaca i
da je neki čovek,
verovatno srbin, bugarin ili *nešto* tome slično
svakog dana iznova šokira
stojeći nag na svojoj terasi većito nešto ločući.

251

vidite, bilo je pet popodne, otpio sam čaj i
zverao na terasu preko puta.
i taj čovek i ta žena, sedeli su za stolom i razgovarali.
video sam hranu na stolu, čaše i vinske boce,
zatim se usredsredih na njihove pokrete,
zatim lica,
na kraju ugledah oči,
oči toga čoveka,
oči te žene,
oči koje su se nagledale...
i taj se čovek naže ka njoj, svojoj ženi i
ovlaš je poljubi u obraz, ona nešto reče i
uputi mu najlepši osmeh koji sam ikada video,

zatim me ugledaše kako blenem u njih i
taj čovek podiže čašu u mom pravcu,
ta žena mi posla osmeh i mahnu mi rukom i
ja, postidjen, pobegoh sa terase,
trenutak kasnije, u svojoj sobi pogledah u kejt i rekoh:
“i, kuda večeras?”